រដ្ឋធម្មនុញ្ញ

ប្រទេសកម្ពុជា

១៩៤៧

រដ្ឋធម្មនុញ្ញ
ប្រទេសកម្ពុជា
ឆ្នាំ ១៩៤៧

រដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រទេសកម្ពុជា

ព្រះបាទសម្ដេចព្រះនរោត្តម សីហនុ វរ្ម័ន រាជហរិវង្ស
ឧភតោសុជាត វិសុទ្ធិពង្ស អគ្គមហាបុរសរតន៍ និករោត្តម
ធម្មិកមហារាជាធិរាជ បរមនាថ បរមបពិត្រ
ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

រដ្ឋឯករាជ ជាភាគមួយក្នុងសហភាពបារាំងក្នុងឋានៈជាសមាគតរដ្ឋ

ទ្រង់ប្រោសព្រះរាជទានដល់ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះអង្គ ក្នុងក្របខណ្ឌសីមានៃសន្ធិសញ្ញាទាំងឡាយ ដែលមានរវាងប្រទេសខ្មែរនឹងប្រទេសបារាំង នូវរដ្ឋធម្មនុញ្ញដូចមានសេចក្ដីតទៅនេះ ÷

ចំពូក ១
ធម្មជាតិនឹងសណ្ឋានរបស់រដ្ឋ

មាត្រា ១- ប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រជាជាតិមួយមានព្រះមហាក្សត្រិយ៍សោយរាជ្យ ។

មាត្រា ២- ភាសាដែលប្រើជាផ្លូវការ គឺភាសាខ្មែរ ។

ភាសាបារាំង ជាភាសាផ្លូវការ សំរាប់ប្រើក្នុងការដែលទាក់ទងនឹងសហភាពបារាំង ហើយនឹងយកមកប្រើក្នុងការក្រៅពីនោះផងក៏បានដែរ ទំរាំភាសាខ្មែរមានពាក្យបរិបូណ៌គ្រប់គ្រាន់នឹងប្រើការសំរាប់ប្រជាជាតិសម័យថ្មី ។

ជំពូក ២

សេរីភាព សិទ្ធិ នឹង ករណីយកិច្ចរបស់ខេមរជន

មាត្រា ៣- សេរីភាពជាដំណើរអាចធ្វើអ្វីបានគ្រប់យ៉ាង កុំឱ្យតែប៉ះពាល់ឱ្យខូចសិទ្ធិអ្នកដទៃ ។ លក្ខខណ្ឌនៃការប្រើសេរីភាពមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់ ។

អ្វីដែលច្បាប់មិនបង្គាប់ឱ្យធ្វើទេ ជនណាក៏ដោយមិនអាចត្រូវគេបង្ខំឱ្យធ្វើបានឡើយ ។

មាត្រា ៤- នឹងចោទចាប់ឬឃុំឃាំងជនណាមួយបាន លុះតែជននោះប្រព្រឹត្តបទដែលមានត្រាទុកក្នុងច្បាប់ ឯអ្នកចោទ-អ្នកចាប់ឬអ្នកឃុំឃាំងត្រូវប្រតិបត្តិតាមរបៀបដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តទុក ។

នឹងឃុំឃាំងជនណាទុកបាន លុះតែមានចៅក្រមពិនិត្យការឃុំឃាំងនោះឃើញថាត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ហើយយល់ព្រមផង ដោយចង្អុលហេតុផលក្នុងរយៈវេលាដែលមានកំណត់ទុកក្នុងច្បាប់ ។

ទារុណកម្ម ឬការបង្ខំដែលឥតប្រយោជន៍ក្នុងខណៈចាប់ជនណាមួយ ការសង្កត់សង្កិនចិត្ត ឬការធ្វើបាបដល់រាងកាយចំពោះអ្នកជាប់ឃុំណាមួយ ការប្រព្រឹត្តដែលបណ្តាលឱ្យធ្ងន់ថែមទៅលើទណ្ឌកម្មដែលតុលាការបានតម្រូវតាមច្បាប់ទៅលើអ្នក មានទោសណាមួយស្រេចហើយនោះច្បាប់ហាមមិនឱ្យប្រព្រឹត្ត ហើយក្នុងបទទាំងនេះអ្នកដៃដល់ អ្នកមេគំនិត ឬអ្នកសមគំនិតត្រូវទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ខ្លួន ។

មាត្រា ៥- ដរាបណាតុលាការមិនទាន់ប្រកាស ថាអ្នកត្រូវចោទមានទោសទេ ដរាបនោះត្រូវទុកអ្នកត្រូវចោទជាមនុស្សឥតទោស ។

ទណ្ឌកម្មដែលបំបាត់ ឬបន្ថយសេរីភាពដល់អ្នកប្រព្រឹត្តខុស ត្រូវដាក់ដោយញ៉ាំងឱ្យកែខ្លួនបានល្អឡើងវិញ ។

មាត្រា ៦- ខេមរជនមិនអាចត្រូវនិរទេសពីដែនខ្មែរបានឡើយ ។ ការហាមខេមរជនមិនឱ្យនៅក្នុងកន្លែងណាមួយ ឬការបង្ខំឱ្យនៅក្នុងកន្លែងណាមួយ ត្រូវធ្វើតែក្នុងករណីដែលមានបញ្ញត្តទុកក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៧- កម្មសិទ្ធិឋិតនៅក្នុងការឃុំគ្រងនៃច្បាប់ ។ ដែលនឹងដកហូតកម្មសិទ្ធិអំពីជនណាមួយបាននោះ ក៏ដោយហេតុជាសាធារណប្រយោជន៍ក្នុងករណីដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តទុក ហើយត្រូវឱ្យសោហ៊ុយជួសជុលជាមុនដោយយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ៨- សេរីភាពខាងជំនឿត្រូវបើកឱ្យមានដោយបរិបូណ៌ ។ សេរីភាពក្នុងការប្រតិបត្តិខាងផ្លូវសាសនា ក៏ត្រូវបើកឱ្យមានដូច្នោះដែរ បើនឹងបន្ថយខ្លះបាន តែត្រង់ណាដែលវៀរពុំបាន ដើម្បីកុំឱ្យខូចសេចក្តីស្ងប់រៀបរយដល់មហាជន ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ៩- ខេមរជនមានសេរីភាពក្នុងការនិយាយ - សរសេរ បោះពុម្ព នឹងការផ្សាយដល់មហាជន ។ ខេមរជនអាចសំដែង ផ្សាយឬការពារមតិគ្រប់យ៉ាង តាមផ្លូវកាសែតក្តី តាមវិធីណាឯទៀតក្តី កុំឱ្យតែប្រើសិទ្ធិនេះដោយរំលោភ ហើយកុំឱ្យតែញ៉ាំងឱ្យខូចសេចក្តីស្ងប់រៀបរយដល់មហាជន ។

មិនត្រូវបង្ខំ ឬបង្គាប់នរណាឱ្យសំដែងមតិថាដូច្នេះឬដូច្នោះបានឡើយ ។

មាត្រា ១០- ខេមរជនទាំងពួង មានសិទ្ធិរួបរួមគ្នាជាសមាគមដោយសេរី, កុំឱ្យតែ

សមាគមនោះធ្វើឱ្យខូចឬញ៉ាំងឱ្យខូចសេរីភាពទាំងឡាយ ដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះធានាអះអាងឱ្យមាន ។

ត្រូវបើកឱ្យមានសេរីភាពក្នុងការប្រជុំផងដែរ ។

មាត្រា ១១- ទីលំនៅមិនត្រូវនរណាចូលទៅរុករានបានឡើយ ។ នឹងចូលទៅក្នុងទីលំនៅគេបាន តែក្នុងករណីដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តទុក ហើយឱ្យត្រូវតាមរបៀបច្បាប់ផង ។

មាត្រា ១២- សំបុត្រដែលផ្ញើទៅមករកគ្នា មិនត្រូវនរណាបើកមើលបានឡើយ វៀរលែងតែមានច្បាប់អនុញ្ញាតដោយដាក់ស្ដែងជាបណ្ដោះអាសន្នឱ្យបើក ក្នុងវេលាដែលប្រយោជន៍យ៉ាងធំរបស់ប្រជាជាតិបង្គាប់ឱ្យធ្វើដោយខានពុំបាន ។

មាត្រា ១៣- ខេមរជនទាំងពួងត្រូវទទួលតំណែងរាជការបានដូចគ្នា ។ ក្រៅអំពីគុណសម្បត្តិ នឹងសមត្ថភាពរបស់សាមីខ្លួន គ្មានអ្វីជាហេតុបណ្ដាលឱ្យជននេះទទួលបាន ឱ្យជននោះទទួលពុំបានទេ។

មាត្រា ១៤- ខេមរជននិមួយៗ មានសិទ្ធិចូលពាក្យប្ដឹងសុំទៅអ្នកកាន់អំណាចសាធារណៈបាន ដើម្បីនាំឱ្យមានការពិចារណាបញ្ហាទាំងឡាយ ដែលមានផលប្រយោជន៍ចំពោះបុគ្គលឬដល់មហាជន ។

មាត្រា ១៥- ការប្រើសិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះធានាអះអាង មិនត្រូវបង្អាក់បង្អានបានឡើយ ។ ប៉ុន្តែបើប្រជាជាតិត្រូវប្រកាសថានៅក្នុងភយន្តរាយ នោះសិទ្ធិដែលមានពណ៌នាក្នុងមាត្រា ៤ - ៩ (វគ្គទី ១). ១០ (វគ្គទី ២) នឹង ១២ អាចត្រូវបង្អាក់ឱ្យឈប់ប្រើសិនបាន តាមកំរិតនឹងរបៀបដែលមានបញ្ញត្តទុកក្នុងច្បាប់ ។

ការបង្អាក់បង្អាននេះ មិនត្រូវឱ្យយូរលើសពីប្រាំមួយខែ ប៉ុន្តែនឹងបន្តជាថ្មីទៀត តាមរបៀបដដែលក៏បាន ។

ជនណារំលោភប្រើការបង្អាក់បង្អាននេះ ដើម្បីធ្វើតាមទំនើងចិត្តឱ្យខូចសិទ្ធិអ្នកដទៃខាងភោគទ្រព្យក្តី ខាងផ្លូវចិត្តក្តី ជននោះត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងបទនេះ ដោយផ្ទាល់ខ្លួន ។

ដល់ផុតពេលបង្អាក់បង្អាននេះហើយ ជនណាយល់ថាខ្លួនត្រូវគេធ្វើតាមទំនើងចិត្តឱ្យឈឺចាប់ដល់រាងកាយក្តី ឱ្យខូចខាតដល់ភោគទ្រព្យក្តីជននោះអាចប្តឹងសាលាជំរះក្តី សុំឱ្យជួសជុលខាងផ្លូវចិត្តឬខាងធនធានបាន ។

មាត្រា ១៦- ខេមរជននីមួយៗ ត្រូវមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។ ត្រូវមានករណីយកិច្ចគោរពប្រតិបត្តិច្បាប់ ការពារប្រទេស ហើយជួយរដ្ឋាភិបាលដោយបង់ពន្ធដារនឹងដោយវិធីគ្រប់យ៉ាងដែលមានបញ្ញត្តិទុកក្នុងច្បាប់ ។

ជំពូក ៣
អំពីច្បាប់នឹងអំណាច

មាត្រា ១៧- ច្បាប់ជាសេចក្តីសំដែងឆន្ទៈរបស់ប្រជាជាតិ ។ ច្បាប់ត្រូវប្រើទៅលើជនទាំងអស់ បើទោះជាច្បាប់នោះរក្សាការពារក្តី ផ្តន្ទាទោសក្តី បង្ខិតបង្ខំក្តី ។

ច្បាប់ធានាអះអាងឱ្យខេមរជនទាំងពួងប្រើសេរីភាពនឹងសិទ្ធិទាំងឡាយ ដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងចំពូកមុននេះ បើទោះជាដូចម្តេចក៏ដោយច្បាប់មិនអាចធ្វើឱ្យខូចសេរីភាពនឹងសិទ្ធិទាំងនោះបានឡើយ ។

មាត្រា ១៨- ច្បាប់ធានាអះអាងឱ្យមនុស្សទាំងពួងមានសិទ្ធិឱ្យតុលាការទទួលជំនុំជំរះ ។ សេចក្តីខ្វះខាតធនធានមិនគ្រប់គ្រាន់ មិនអាចជាឧបសគ្គក្នុងការឱ្យតុលាការទទួលជំនុំជំរះបានឡើយ ។

មាត្រា ១៩- វៀរលែងតែមានបញ្ញត្តិពិសេសដោយជាក់ច្បាស់ក្នុងច្បាប់ ច្បាប់មិនត្រូវយកទៅប្រើលើអំពើដែលកន្លងទៅហើយមុនពេលឱ្យប្រតិបត្តិតាមនោះទេ ។

ប៉ុន្តែជនណាក៏ដោយ នឹងអាចត្រូវតុលាការជំនុំជំរះនឹងដាក់ទណ្ឌកម្មបាន លុះតែជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមានក្នុងច្បាប់ណាមួយដែលបានប្រកាសឱ្យប្រើហើយ ហើយដែលត្រូវប្រើមុនមានបទល្មើសនោះ ។

មាត្រា ២០- ច្បាប់ត្រូវប្រតិបត្តិតាម ÷

- នៅភ្នំពេញ កំណត់មួយថ្ងៃគត់ ក្រោយដែលបានចុះច្បាប់នោះក្នុងរាជកិច្ច ។
- នៅទីឯទៀតគឺក្នុងដែនស្រុកនីមួយៗ កំណត់ប្រាំថ្ងៃគត់ ក្រោយរាជកិច្ចដែលមានចុះច្បាប់នោះ ទៅដល់សាលាស្រុក ។

ប៉ុន្តែ បើច្បាប់បានសំដែងថាជាការប្រញាប់ ច្បាប់នោះត្រូវប្រើភ្លាម ៗ នៅក្រុងភ្នំពេញក្រោយដែលបានយកទៅបិទនៅសាលាក្រុង ហើយនៅក្នុងស្រុកនីមួយ ៗ ក្រោយដែលបានយកទៅបិទនៅសាលាស្រុក ។

មាត្រា ២១- អំណាចគ្រប់យ៉ាងមកពីព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។ អំណាចទាំងនោះត្រូវប្រើទៅតាមបទបញ្ញត្តិនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។

មាត្រា ២២- រដ្ឋសភាជាអ្នកប្រើអំណាចនីតិបញ្ញត្តិក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។

អ្នកដែលមានសិទ្ធិផ្តើមគំនិតតែងច្បាប់នោះ គឺព្រះមហាក្សត្រិយ៍ គណៈរដ្ឋមន្ត្រី សមាជិកនៃរដ្ឋសភា នឹងសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ។

មាត្រា ២៣- គណៈរដ្ឋមន្ត្រីជាអ្នកប្រើអំណាចនីតិប្រតិបត្តិក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។

មាត្រា ២៤- សាលាជំរះក្តីគ្រប់ជាន់ គ្រប់ប៉ែក ជាអ្នកប្រើអំណាចតុលាការ ក្នុងព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។

ចំពូក ៤
អំពីព្រះមហាក្សត្រិយ៍

មាត្រា ២៥- រាជសម្បត្តិប្រទេសកម្ពុជា ជាមតិករបស់ក្សត្រាទាំងឡាយដែលជាតំណពីព្រះបាទសម្តេចព្រះហរិរក្សរាមាធិបតីព្រះអង្គដួង ។

មាត្រា ២៦- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជអំណាចចាត់តាំងព្រះរជ្ជទាយាទ នឹងព្រះរាជអំណាចដកព្រះរជ្ជទាយាទពីតំណែងបាន ដោយបានទ្រង់ប្រជុំក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិពីគ្រោះជាមុនហើយ ។

មាត្រា ២៧- កាលបើរាជសម្បត្តិទំនេរ ប្រសិនបើព្រះមហាក្សត្រិយ៍ពុំបានចាត់តាំងព្រះរជ្ជទាយាទដូចខាងលើនេះទេ នោះក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិចាត់តាំងព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មី ដោយយកតាមមតិនៃភាគច្រើនក្នុងទីប្រជុំ បើមតិនៃទីប្រជុំចែកជាពីរភាគស្មើគ្នានោះត្រូវយកតាមមតិនៃប្រធាន ។

មាត្រា ២៨- ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិមានសមាជិកដូចតទៅនេះ :

- អធិបតីនៃក្រុមសង្ឃព្រះរាជវង្សានុវង្ស
- នាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ប្រធានរដ្ឋសភា
- ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ
- ព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈ
- ចាងហ្វាងសាលាតុលាការជាន់ខ្ពស់

អធិបតីក្រុមសង្ឃព្រះរាជវង្សានុវង្ស ជាប្រធាននៃក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិ ។

មាត្រា ២៩- នីតិភាពនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ត្រូវកំណត់តាំងពីព្រះជន្មាយុដប់ប្រាំបីព្រះវស្សា ។ បើប្រសិនជាព្រះមហាក្សត្រិយ៍ឋិតនៅក្នុងអនីតិភាព ឬគ្មានសមត្ថភាពនឹងទ្រង់ប្រើព្រះរាជសិទ្ធិទេ នោះព្រះរាជសិទ្ធិនោះត្រូវជាភារៈរបស់ព្រះរាជានុសិទ្ធមួយព្រះអង្គ ។

ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិជាអ្នកវិនិច្ឆ័យថា ព្រះមហាក្សត្រិយ៍គ្មានសមត្ថភាព ហើយបើមានករណីដូច្នោះ ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិត្រូវចាត់តាំងក្សត្រាមួយព្រះអង្គក្នុងព្រះរាជវង្សា-នុវង្ស ជាព្រះរាជានុសិទ្ធ ។

មាត្រា ៣០- កាលបើរាជសម្បត្តិទំនេរ ហើយប្រសិនបើព្រះមហាក្សត្រិយ៍ពុំបានចាត់តាំងព្រះរជ្ជទាយាទទេ ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិត្រូវតែប្រជុំក្នុងរវាងបីថ្ងៃក្រោយព្រឹត្តិ-ការណ៍ ដែលធ្វើឱ្យរាជសម្បត្តិទំនេរ ដើម្បីចាត់តាំងព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មីព្រមទាំងរាជា-នុសិទ្ធ បើព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មីឋិតនៅក្នុងអនីតិភាព ។

ការប្រជុំក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិត្រូវធ្វើដោយប្រធានអញ្ជើញ ឬបើប្រធានមិនបាន

អញ្ជើញទេ ត្រូវប្រជុំនៅថ្ងៃទីបីនៃរយៈវេលាដែលមានកំណត់ក្នុងវគ្គមុននេះ ។

បើត្រូវវិនិច្ឆ័យថាព្រះមហាក្សត្រិយ៍ក្នុងរាជសម្បត្តិគ្មានសមត្ថភាព នោះត្រូវប្រធានក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិ អញ្ជើញសមាជិកមកប្រជុំដោយគំនិតផ្ទាល់ខ្លួនក៏បាន ដោយសេចក្តីសុំនៃសមាជិកយ៉ាងតិចត្រឹមពីរនាក់ក៏បាន ដើម្បីនឹងវិនិច្ឆ័យថាព្រះមហាក្សត្រិយ៍មានសមត្ថ-ភាពឬទេ ហើយបើព្រះមហាក្សត្រិយ៍គ្មានសមត្ថភាពទេ ក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិត្រូវចាត់តាំងព្រះរាជានុសិទ្ធមួយអង្គឡើង ។

មាត្រា ៣១- ក្នុងរវាង ៨ ថ្ងៃក្រោយវេលាផ្លាស់ប្តូររជ្ជកាល រដ្ឋសភាត្រូវប្រជុំដោយខានពុំបាន ដើម្បីទទួលសច្ចាប្រណិធានអំពីព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ឬ អំពីព្រះរាជានុសិទ្ធ ។

មាត្រា ៣២- មុននឹងទទួលព្រះរាជអំណាច ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ថ្លែងសច្ចាប្រណិ-ធានក្នុងទីប្រជុំរដ្ឋសភា មានជាសេចក្តីដូចតទៅនេះ ÷

"ខ្ញុំតាំងសច្ចាថា នឹងប្រព្រឹត្តតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នឹងច្បាប់ទាំងឡាយនៃព្រះរាជអាណាចក្រ ហើយនឹងតាំងចិត្តធ្វើផលប្រយោជន៍ដល់រដ្ឋនឹងប្រជារាស្ត្រ" ។

មាត្រា ៣៣- មុននឹងទទួលតំណែង ព្រះរាជានុសិទ្ធ ត្រូវថ្លែងសច្ចាប្រណិធានក្នុងទីប្រជុំរដ្ឋសភា មានជាសេចក្តីដូចក្នុងមាត្រាខាងលើនេះ

ហើយបន្ថែមពាក្យថា "ខ្ញុំតាំងសច្ចាថាខ្ញុំមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះមហាក្សត្រិយ៍" ។

មាត្រា ៣៤- ចាប់ផ្តើមតាំងពីវេលាដែលរាជសម្បត្តិទំនេរ រហូតដល់វេលាដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មី ឬព្រះរាជានុសិទ្ធថ្លែងសច្ចាប្រណិធាន ក្នុងរវាងវេលានោះប្រធានរដ្ឋសភាប្រើអំណាចជាប្រមុខរបស់រដ្ឋស្នងព្រះអង្គដោយទទួលសេចក្តីខុសត្រូវលើខ្លួន ។

ក្នុងពេលដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍មិនបានគង់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឬពុំអាចទ្រង់ទទួលព្រះរាជភារៈបាន ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រគល់ព្រះរាជភារៈនោះ ទៅក្រុមប្រឹក្សាមួយក្រុមជាបណ្ដោះអាសន្ន ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់តាំងអធិបតី នឹងសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សានោះដោយចាត់តាំងយកក្រៅពីសមាជិកនៃរដ្ឋាភិបាល ។

មាត្រា ៣៥- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ជាអគ្គប្រមុខនៃរដ្ឋ ។ អង្គព្រះមហាក្សត្រិយ៍ជាទីគោរពសក្ការៈ នរណានឹងល្មើសពុំបាន ។

មាត្រា ៣៦- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ទាំងឡាយតាមមាត្រា ៧៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។

ក្នុងរយៈវេលាដែលមានកំណត់សំរាប់ការប្រកាសឱ្យប្រើនេះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍អាចផ្ញើព្រះរាជសារទៅឱ្យរដ្ឋសភានឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ពិចារណាច្បាប់នោះជាថ្មីទៀត ឯរដ្ឋសភានឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ត្រូវតែព្រមតាមព្រះរាជឱង្ការ ។

មាត្រា ៣៧- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រស្រ័យនឹងរដ្ឋសភា ហើយនឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ដោយព្រះរាជសារ ។

មាត្រា ៣៨- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ហៅប្រជុំរដ្ឋសភា តាមបទបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៥៨ នឹង ៥៩ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។ ព្រះអង្គទ្រង់នូវព្រះរាជសិទ្ធិរំលាយរដ្ឋសភាបាន តាមសេចក្ដីណែនាំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់រំលាយរដ្ឋសភាបានតែមួយដងដោយហេតុដដែល ។ បើមានការរំលាយរដ្ឋសភាដូចខាងលើនេះ ការជ្រើសតាំងជាថ្មីត្រូវឱ្យមានក្នុងរយៈវេលាពីរខែយ៉ាងយូរ ។

មាត្រា ៣៩- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ ជ្រើសយកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហើយទ្រង់តែងតាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងរដ្ឋមន្ត្រី ដែលនាយកនោះក្រាបបង្គំទូលសុំឱ្យតាំង។

មាត្រា ៤០- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជសិទ្ធិជាអធិបតីទីប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។ សេចក្ដីកត់ហេតុទាំងឡាយនៃពេលប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវនាំយកទៅក្រាបបង្គំថ្វាយព្រះ-មហាក្សត្រិយ៍ ។

មាត្រា ៤១- ព្រះរាជលិខិតទាំងពួង វៀរលែងតែព្រះរាជលិខិតណាដែលទាក់ទងនឹងការខាងក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ត្រូវឱ្យមាននាយករដ្ឋមន្ត្រីនឹងរដ្ឋមន្ត្រីមួយនាក់ ឬច្រើននាក់ចុះហត្ថលេខាទទួលព្រះបរមរាជឱង្ការ ។

មាត្រា ៤២- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់បង្កើត ព្រមទាំងទ្រង់ព្រះរាជទានឋានន្តរស័ក្តិខាងស៊ីវិល នឹងខាងទាហាន ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ជាអធិបតីធំបំផុតនៃក្រុមឥស្សរិយយសហើយទ្រង់ព្រះរាជទានគ្រឿងឥស្សរិយាករណ៍ ។

មាត្រា ៤៣- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់តែងតាំងចៅក្រមទាំងឡាយតាមសេចក្ដីសុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការ ។

មាត្រា ៤៤- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជសិទ្ធិលើកលែងទោសនឹងបន្ថយទោស ។

មាត្រា ៤៥- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ជាអគ្គសេនាប្រមុខលើកំឡាំងទាហានទាំងឡាយនៃព្រះរាជអាណាចក្រ ។

មាត្រា ៤៦- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ចុះព្រះរាជហត្ថលេខាក្នុងសន្ធិសញ្ញាទាំងឡាយ

ដែលធ្វើនឹងប្រទេសបារាំងហើយនឹងសមាគតរដ្ឋឯទៀតក្នុងសហភាពបារាំង ហើយទ្រង់ព្រះរាជទានសច្ចាប័នដល់សន្ធិសញ្ញាទាំងនោះ ដោយអាស្រ័យអនុម័តិនៃរដ្ឋសភា ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ចាត់តាំងឥស្សរជនឱ្យកាន់តំណែងឬទទួលបំរើខាងផ្លូវទូតទៅប្រទេសក្រៅ ។

មាត្រា ៤៧- ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជសិទ្ធិវិលែកព្រះរាជអំណាចក្នុងការព្រះរាជទានឋានន្តរស័ក្តិខាងស៊ីវិលនឹងទាហាន ហើយក្នុងការចុះព្រះរាជហត្ថលេខាក្នុងលិខិតទាំងឡាយ ។

ចំពូក ៥
អំពីរដ្ឋសភា

មាត្រា ៤៨- អ្នកដែលមានសិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ គឺ ពលរដ្ឋខ្មែរ ភេទបុរសអាយុ ២០ ឆ្នាំបរិបូណិឡើងទៅ វៀរលែងតែបុរសនោះប្រាសចាកសិទ្ធិរបស់ពលរដ្ឋ ហើយបុរសនោះត្រូវប្រកបដោយលក្ខណសម្បត្តិតាមច្បាប់ស្តីអំពីការជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។

ទាហានក្នុងតំណែងគ្មានសិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ហើយគ្មានទាំងសិទ្ធិឈរឈ្មោះ ឱ្យគេជ្រើសតាំងខ្លួនជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រទៀតផង ។ បុព្វជិតក៏គ្មានសិទ្ធិដូចខាងលើនេះដែរ ព្រោះទើសទាល់នឹងធម៌វិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា ។

មាត្រា ៤៩- អ្នកដែលមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យគេជ្រើសតាំងជាអ្នកតំណាងរាស្ត្របាននោះ គឺបុរសដែលមានសិទ្ធិជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងឡាយ មានអាយុយ៉ាងតិចម្ភៃប្រាំ

ឆ្នាំ ។ ច្បាប់ស្តីអំពីការជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រមានកំណត់អំពីបុរស ដែលគ្មានសិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យគេជ្រើសតាំងខ្លួនជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។

ជនមួយនាក់នឹងធ្វើជាអ្នករាជការកាន់កាប់តំណែងផង ហើយធ្វើជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រផងពុំបាន ។

មាត្រា ៥០- អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងតំណែងត្រឹមបួនឆ្នាំ ដោយបានទទួលជ្រើសតាមវិធីបោះឆ្នោតសាកលដោយចំពោះ ។

រដ្ឋសភាក្នុងមួយលើក១ អស់អំណាចនៅវេលាដែលរដ្ឋសភាលើកថ្មីចូលទទួលការ ។ ក្នុងវេលាដែលផុតនីតិកាលនីមួយ ១ បើមានហេតុបណ្តាលមិនឱ្យមានការជ្រើសតាំងជាថ្មីទៀតបានទេ ព្រោះមហាក្សត្រិយ៍អាចបន្តនីតិកាលឱ្យវែងទៅបានម្តងមួយឆ្នាំ ។

បើកាលណាមានអ្នកតំណាងរាស្ត្រទទួលអនិច្ចកម្ម លាលែងឬត្រូវបណ្តេញ នោះត្រូវជ្រើសតាំងជំនួសឡើង តាមបញ្ញត្តិច្បាប់ស្តីអំពីការជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។

មាត្រា ៥១- មុននឹងចាប់ផ្តើមធ្វើការ រដ្ឋសភាត្រូវពិនិត្យដោយខានពុំបាននូវការតាំងសមាជិកដែលគួរតាំង ឱ្យបានជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រពេញទី ។

មាត្រា ៥២- នៅពេលដំបូងនៃនីតិកាលនីមួយ ១ ហើយមុននឹងចូលកាន់តំណែងសមាជិកនៃរដ្ឋសភា ដែលបានទទួលតាំងជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រពេញទីហើយ តាំងសច្ចាប្រណិធានក្នុងទីប្រជុំចំពោះព្រះភ័ក្ត្រព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ជាសេចក្តីដូចតទៅនេះ ÷

"ខ្ញុំសូមតាំងសច្ចាថាមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ហើយនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញហើយថានឹងខំប្រឹងធ្វើការដោយពេញកំឡាំងដើម្បីជាផលប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសជាតិ " ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រណាដែលគេជ្រើសតាំងក្នុងរយៈវេលានីតិកាល ហើយដែលរដ្ឋសភាបានតាំងជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រពេញទីហើយ ត្រូវតាំងសច្ចាប្រណិធានចំពោះព្រះភ័ក្ត្រព្រះមហាក្សត្រិយ៍ក្នុងឱកាសព្រះរាជពិធីចំរើនព្រះជន្មវស្សា (តាំងតុ) ដែលតបន្ទាប់ពីពេលនោះ មួយអន្លើនឹងអ្នករាជការទាំងឡាយ ។

មាត្រា ៩៣- សមាជិកទាំងឡាយនៃរដ្ឋសភា ជាអ្នកតំណាងរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូល ពុំមែនត្រឹមតែជាអ្នកតំណាងរបស់ជនដែលជ្រើសតាំងខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ ។ អ្នកតំណាងរាស្ត្រមិនត្រូវជំពាក់ទាក់ទិន ដោយអាណត្តិដាច់ខាតណាមួយឡើយ ។

មាត្រា ៩៤- អ្នកតំណាងរាស្ត្រមិនអាចត្រូវគេចោទប្រកាន់រកខ្លួន ចាប់ខ្លួនឃុំឃាំង ឬជំនុំជំរះដោយហេតុថា អ្នកតំណាងរាស្ត្រនោះបានសំដែងយោបល់ឬបញ្ចេញមតិថាដូច្នេះដូច្នោះក្នុងមុខក្រសួងរបស់ខ្លួនឡើយ ។

សេចក្តីខាងលើនេះ ជាអភ័យឯកសិទ្ធិរបស់សមាជិករដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៩៥- នៅវេលាដែលឋិតក្នុងសមាជិកភាព ហើយវៀរលែងតែបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដែលគេបានទាន់ឃើញជាក់ស្តែង អ្នកតំណាងរាស្ត្របើនឹងត្រូវគេចោទប្រកាន់ឬចាប់ខ្លួនបាន ដោយបទឧក្រិដ្ឋឬមជ្ឈិម នោះលុះត្រាតែមានអនុញ្ញាតពីរដ្ឋសភាជាមុនសិន។ ការឃុំឃាំងឬការចោទប្រកាន់អ្នកតំណាងរាស្ត្រណាមួយត្រូវបង្អង់សិន បើរដ្ឋសភាបញ្ចេញមតិសុំដោយមានភាគច្រើនដល់បួនក្នុងប្រាំ (៤/៥) នៃចំនួនសមាជិក ។

មាត្រា ៥៦- នៅវេលាដែលឋិតក្នុងតំណែង បើអ្នកតំណាងរាស្ត្រណាមួយត្រូវទណ្ឌកម្ម ដែលនាំឱ្យបុគ្គលឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនពុំបាន អ្នកតំណាងរាស្ត្រនោះធ្លាក់ចាកសមាជិកភាពរដ្ឋសភា ។

ការទំលាក់ចាកសមាជិកភាពនេះ គឺរដ្ឋសភាជាអ្នកវិនិច្ឆ័យ ។

មាត្រា ៥៧- អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ត្រូវទទួលប្រាក់បំណាច់មានកំណត់ដោយប្រៀបស្មើទៅនឹងប្រាក់បៀវត្សនៃអ្នករាជការ ថ្នាក់ណាមួយ ។

មាត្រា ៥៨- រដ្ឋសភាមានសម័យប្រជុំសាមញ្ញយ៉ាងតិចពីរក្នុងមួយឆ្នាំ ។ សម័យប្រជុំនិមួយ ៗ មានកំណត់យ៉ាងតិចបីខែ ។ ក្នុងសម័យប្រជុំសាមញ្ញពីរនេះ សម័យប្រជុំមួយត្រូវចាប់ផ្តើមក្នុងខែកញ្ញា (សេបតម) ។

ព្រះមហាក្សត្រីយ៍ទ្រង់ត្រាស់ហៅរដ្ឋសភាប្រជុំជាសម័យប្រជុំសាមញ្ញ ។

មាត្រា ៥៩- ក្រុមអភិបាលរដ្ឋសភា ជាអ្នកហៅសមាជិកប្រជុំជាសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញដោយបានទទួលព្រះរាជបញ្ជាក្តី ដោយសេចក្តីណែនាំនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រីក្តី ឬដោយសេចក្តីសុំរបស់ភាគមួយក្នុងបី (១/៣) យ៉ាងតិចនៃចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងពួងក្តី ។

របៀបវារៈនៃសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញនេះ ត្រូវផ្សាយដល់មហាជនព្រមជាមួយនឹងថ្ងៃណាត់ប្រជុំ ។

មាត្រា ៦០- រដ្ឋសភាប្រជុំក្នុងរាជធានីនៃព្រះរាជអាណាចក្រ ក្នុងមន្ទីរមួយដែលបានរៀបចំប្រចាំការ វៀរលែងតែមានបញ្ជាក់ជាពិសេសក្នុងសំបុត្រហៅប្រជុំ ដោយមានហេតុផ្សេងៗ ។

មាត្រា ៦១- វៀរលែងតែក្នុងករណីដែលមាត្រាទាំងឡាយមុននេះបានបញ្ញត្តទុក ការប្រជុំនៃរដ្ឋសភា ក្រៅពីកន្លែងដែលមានកំណត់នឹងក្រៅពីវេលាត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ទុកជាខុសនឹងច្បាប់ហើយអសារសូន្យទៅឯង ។

មាត្រា ៦២- ក្នុងពេលបើកសម័យប្រជុំម្តងៗព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់អានព្រះរាជសារកាន់រដ្ឋសភាដោយព្រះអង្គឯង ឬដោយអ្នកតំណាងព្រះអង្គ ។

មាត្រា ៦៣- រដ្ឋសភាតាំងបទបញ្ជាមួយសម្រាប់ប្រើការ ។

មាត្រា ៦៤- មានតែរដ្ឋសភាប៉ុណ្ណោះទេ ដែលមានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិតាំងច្បាប់ ។ សិទ្ធិនេះរដ្ឋសភាមិនអាចប្រគល់ឱ្យទៅនរណាបានឡើយ ។

មាត្រា ៦៥- ការលុបលាងទោស ត្រូវឱ្យមានច្បាប់មួយសំរេចទើបបាន ។

មាត្រា ៦៦- ថវិការបស់ជាតិ ត្រូវរដ្ឋសភាអនុម័តិទើបប្រើបាន ហើយឯបញ្ជីចំណូលចំណាយ ក៏ត្រូវឱ្យរដ្ឋសភាយល់ព្រមផង ។ កិច្ចចងការប្រាក់របស់ជាតិ ក៏ត្រូវទទួលអនុម័តិអំពីរដ្ឋសភាដែរ ។

ប៉ុន្តែការផ្តើមគំនិតកំណត់ចំនួនប្រាក់ចំណាយសំរាប់បៀវត្សអ្នករាជការ ជាភារៈតែលើរដ្ឋាភិបាល ។ មួយទៀតរដ្ឋសភាគ្មានសិទ្ធិជដែកពីចំនួនប្រាក់កំណត់ទុកក្នុងថវិការបស់ជាតិ ដែលសំរាប់បញ្ចូលជាអំណោយទៅក្នុងថវិការាជសម្បត្តិ ។

មាត្រា ៦៧- ការពិភាក្សានៃរដ្ឋសភានឹងយកជាការបាន លុះត្រាតែមានភាគពីរក្នុងបី (២/៣) នៃចំនួនសមាជិកមកប្រជុំ ។

មាត្រា ៦៨- ការពិភាក្សានៃរដ្ឋសភាជាការបើកចំហដល់មហាជន ប៉ុន្តែបើមាន

សេចក្តីសុំអំពីរដ្ឋាភិបាលក្តី អំពីប្រធានរដ្ឋសភាក្តី អំពីសមាជិកយ៉ាងតិចប្រាំនាក់ក្តី រដ្ឋសភាអាចបញ្ចេញមតិឱ្យប្រជុំជាសម្ងាត់បាន ។

ក្នុងពាក្យរាយការណ៍នៃការពិភាក្សាក្នុងពេលប្រជុំចំហ ត្រូវចុះក្នុងរាជកិច្ច ។

មាត្រា ៦៩- ក្នុងរយៈវេលាដប់ប្រាំបីខែ បើរដ្ឋាភិបាលរលំពីរដង ដូចមានលក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ទុកក្នុងមាត្រា ៨៤ នឹង ៨៥ ខាងក្រោយនេះគណៈរដ្ឋមន្ត្រីអាចប្រជុំសំរេចឱ្យរំលាយរដ្ឋសភាបាន ក្រោយដែលបានទទួលសេចក្តីយល់អំពីប្រធានរដ្ឋសភា ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ក៏ទ្រង់ប្រកាសរំលាយរដ្ឋសភា តាមសេចក្តីសំរេចនោះ ។

បទបញ្ញត្តិដែលមានក្នុងវគ្គខាងលើនេះ នឹងយកមកប្រើបាន លុះត្រាតែរយៈវេលាដប់ប្រាំបីខែដំបូងនៃនីតិកាលបានកន្លងផុតទៅហើយ ។

ចំពូក ៦

អំពីក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ

មាត្រា ៧០- ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ មានសមាជិកដែលត្រូវចាត់តាំងខ្លះនឹងសមាជិកដែលត្រូវជ្រើសតាំងដោយបោះឆ្នោតអសាកលខ្លះ ។ សមាជិកទាំងនោះត្រូវមានអាយុ ៤០ ឆ្នាំយ៉ាងតិច ។

ជនមួយនាក់នឹងធ្វើជាទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រផង ហើយធ្វើជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រផង ពុំបាន ។

មាត្រា ៧១- សមាជិកដែលត្រូវចាត់តាំង មានចំនួនពីររូប ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ចាត់តាំង ក្នុងបណ្ដាព្រះរាជវង្សានុវង្ស ។

មាត្រា ៧២- សមាជិកពីររូបត្រូវរដ្ឋសភាជ្រើសតាំង តាមភាគច្រើនដោយប្រៀបយកក្រៅពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។

មាត្រា ៧៣- សមាជិកប្រាំបីរូប រូបនិមួយ ៗ ជាអ្នកតំណាងភូមិភាគមួយ ឬក្រុងភ្នំពេញ ត្រូវជ្រើសតាំងដោយបោះឆ្នោតអសាកល មិនចំពោះ ទីប្រឹក្សាខេត្តជាអ្នកជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងភូមិភាគ ហើយមេសង្កាត់នឹងទីប្រឹក្សាក្រុង ជាអ្នកជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងក្រុងភ្នំពេញ ។

ភូមិភាគទាំងប្រាំពីរ ដែលត្រូវជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងមួយរូបសំរាប់ភូមិភាគមួយនោះមានដូចតទៅនេះ ÷

ភូមិភាគទី ១- ខេត្របាត់ដំបងនឹងសៀមរាប

— ២- ខេត្រពោធិ៍សាត់នឹងកំពង់ឆ្នាំង

— ៣- ខេត្រកំពង់ធំនឹងកំពង់ចាម

— ៤- ខេត្រក្រចេះនឹងស្ទឹងត្រែង

— ៥- ខេត្រព្រៃវែងនឹងស្វាយរៀង

— ៦- ខេត្រកណ្ដាលនឹងកំពង់ស្ពឺ

— ៧- ខេត្រតាកែវនឹងកំពត

មាត្រា ៧៤- សមាជិកប្រាំបីរូប ជាអ្នកតំណាងវិជ្ជាជីវៈផ្សេងៗត្រូវគេជ្រើសតាំងដោយបោះឆ្នោតចំពោះនឹងតាមសំបុត្រ ។

ឯសមាជិកបួនរូបជាអ្នកតំណាងអ្នករាជការក៏ដូច្នោះដែរ ។

មាត្រា ៧៥- ការរៀបចំនៃក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ បែបផែននឹងលក្ខខណ្ឌនៃការចាត់តាំង នឹងការជ្រើសតាំងសមាជិកក្រុមនេះ នឹងមានកំណត់ទុកក្នុងច្បាប់ពិសេសមួយ ។

មាត្រា ៧៦- អាណត្តិនៃទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ មានកំណត់បួនឆ្នាំ ។

ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រត្រូវហៅប្រជុំ ហើយត្រូវប្រជុំក្នុងពេលជាមួយគ្នានឹងរដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៧៧- មាត្រា ៤៩ (វគ្គទី ២) - ៥១ - ៥២ - ៥៤ - ៥៥ - ៥៦- ៥៧, - ៦៣ នឹង ៦៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ត្រូវយកមកប្រើសំរាប់ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រផង ។

មាត្រា ៧៨- ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រពិនិត្យហើយឱ្យយោបល់អំពីសេចក្តីព្រាងនឹងសេចក្តីស្នើច្បាប់ ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិយល់ព្រមមួយលើកដំបូងរួចហើយ ព្រមទាំងអំពីបញ្ហាទាំងពួងដែលរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ឱ្យពិនិត្យ ។

អំពីសេចក្តីព្រាង នឹងសេចក្តីស្នើច្បាប់ ហើយនឹងអំពីច្បាប់ថវិកា ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជ-អាណាចក្រត្រូវឱ្យយោបល់កំណត់មួយខែយ៉ាងយូរ ។ បើជាការប្រញាប់ កំណត់វេលានោះត្រូវបន្ថយមកនៅត្រឹមតែប្រាំថ្ងៃ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្របានឱ្យយោបល់យល់ព្រម ឬពុំបានឱ្យយោបល់សោះក្នុងវេលាដែលមានកំណត់ទុកហើយនោះទេ ច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិយល់ព្រមហើយនោះ ត្រូវប្រកាសឱ្យប្រើក្នុងកំណត់ដប់ថ្ងៃ ។ បើជាការប្រញាប់ កំណត់វេលានោះត្រូវ

បន្ថយមកនៅត្រឹមតែពីរថ្ងៃ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ សូមឱ្យកែសម្រួលសេចក្តីព្រាង ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ នោះរដ្ឋសភាត្រូវយកមកពិចារណាភ្លាមជាលើកទី២ ។

បើក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្របដិសេធសេចក្តីព្រាង ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់នោះ រដ្ឋសភាមិនអាចយកមកពិចារណាជាលើកទី ២ មុនកំណត់ពេលមួយខែទេ ។

ការពិនិត្យសេចក្តីព្រាង ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ជាលើកទីពីរនេះ រដ្ឋសភាត្រូវបញ្ចេញមតិ ដោយវិធីបោះឆ្នោតចំហ យកតាមភាគច្រើនដោយដាច់ខាត នៃសមាជិករដ្ឋសភា ។ សេចក្តីព្រាង ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ណា ដែលបានធ្វើសម្រេចដូចខាងលើនេះ ហើយត្រូវប្រកាសឱ្យប្រើក្នុងកំណត់ដប់ថ្ងៃ ។

ជំពូក ៧
អំពីរដ្ឋមន្ត្រី

មាត្រា ៧៩- គណៈរដ្ឋមន្ត្រីជារដ្ឋាភិបាលនៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។ គណៈរដ្ឋមន្ត្រី មានសមាជិកយ៉ាងច្រើនត្រឹមដប់ពីររូប រាប់បញ្ចូលទាំងរដ្ឋលេខាធិការផង ។

ជនម្នាក់អាចទទួលតំណែងជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រឬទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រផង ហើយជារដ្ឋមន្ត្រីផងបាន ។ នឹងយកសមាជិកនៃរដ្ឋសភានឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ឬជនដែលពុំមែនជាសមាជិកនៃសភាទាំងពីរនេះ មកធ្វើជារដ្ឋមន្ត្រី ក៏បាន ។

មាត្រា ៨០- ក្នុងវេលាដំបូងនៃនីតិកាលនីមួយៗ ឬកាលគណៈរដ្ឋមន្ត្រីលាឈប់ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រឹក្សានឹងប្រធានរដ្ឋសភា នឹងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ

ហើយនឹងមេគណបក្សទាំងឡាយ រួចទ្រង់ចាត់ជនមួយនាក់ជានាយករដ្ឋមន្ត្រីឱ្យជ្រើសរដ្ឋមន្ត្រីឯទៀត ។

រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយនឹងទទួលតែងតាំង ហើយនឹងចូលកាន់មុខក្រសួងបាន លុះត្រាតែរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិទុកចិត្តជាមុន ដោយវិធីបោះឆ្នោតចំហ ហើយយកតាមភាគច្រើនដោយដាច់ខាត់ ។

មាត្រា ៨១- រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាចំពោះរដ្ឋសភាអំពីនយោបាយទូទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ហើយរដ្ឋមន្ត្រីមួយរូប១ ទទួលខុសត្រូវរៀងខ្លួនចំពោះនាយករដ្ឋមន្ត្រីអំពីការដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត ។

មាត្រា ៨២- រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយមិនអាចអាងសេចក្តីបង្គាប់ ដោយលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬដោយវាចាអំពីនរណាក៏ដោយ ដើម្បីដោះសាឱ្យរួចខ្លួន ពីការទទួលខុសត្រូវលើខ្លួនបានឡើយ ។

មាត្រា ៨៣- បើមានអ្នកតំណាងរាស្ត្រមួយនាក់ ឬច្រើននាក់ តាំងសំនួរដោយវាចាក្តី តាំងសំនួរដោយលាយលក្ខណ៍អក្សរក្តី តាំងសំនួរដេញដោលក្តី ដើម្បីសុំឱ្យរដ្ឋមន្ត្រីឆ្លើយដោះសាអំពីការប្រព្រឹត្តក្នុងមុខក្រសួងរបស់ខ្លួន នោះរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវរាយការណ៍តាមសេចក្តីសុំជូនរដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៨៤- លុះតែបានពិភាក្សាព្រមព្រៀងគ្នាជាមុនស្រេចហើយ ទើបគណៈរដ្ឋមន្ត្រីអាចសុំឱ្យរដ្ឋសភាបញ្ចេញ មតិអំពី សេចក្តីទុកចិត្តក្នុងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបាន ។

ការសុំឱ្យរដ្ឋសភាបញ្ចេញមតិដូចខាងលើនេះ ជាភារៈរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីតែម្នាក់ឯង ។

កាលបើនាយករដ្ឋមន្ត្រីសុំឱ្យរដ្ឋសភាបញ្ចេញមតិអំពីសេចក្តីទុកចិត្តនោះត្រូវបង្អង់វេលាយ៉ាងតិចមួយថ្ងៃគត់ គិតតាំងពីពេលសុំនោះមក ទើបរដ្ឋសភាបញ្ចេញមតិអំពីរឿងនេះបាន ។ ការបញ្ចេញមតិនេះត្រូវធ្វើដោយវិធីបោះឆ្នោតចំហ ។

រដ្ឋសភានឹងបញ្ចេញមតិ ថាមិនទុកចិត្តក្នុងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបាន លុះតែមានភាគច្រើនដោយដាច់ខាតនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភា យល់ព្រមផង ។

សេចក្តីមិនព្រមទុកចិត្តនេះ នាំឱ្យរដ្ឋមន្ត្រីលាឈប់ទាំងគណៈ ។

មាត្រា ៨៥- កាលបើរដ្ឋសភាបញ្ចេញមតិតាំងញត្តិបន្ទោសគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នោះរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវលាឈប់ទាំងគណៈ ។

កាលបើមានអ្នកតំណាងរាស្ត្រ សុំឱ្យរដ្ឋសភាបញ្ចេញមតិតាំងញត្តិបន្ទោសគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នោះរដ្ឋសភាត្រូវបង្អង់វេលាមួយថ្ងៃគត់ គិតតាំងពីថ្ងៃជូនសេចក្តីសុំតាំងញត្តិ ទើបបញ្ចេញមតិពីរឿងនេះបាន ។ ការបញ្ចេញមតិនេះ ត្រូវធ្វើទៅដោយវិធីបោះឆ្នោតចំហ ។

ការតាំងញត្តិបន្ទោសគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនឹងយកជាការបាន លុះតែមានភាគច្រើនដោយដាច់ខាតនៃសមាជិករដ្ឋសភាយល់ព្រមផង ។

មាត្រា ៨៦- គណៈរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវប្រជុំរាល់សប្តាហ៍ ជួនកាលជាពេលប្រជុំធំដោយមានព្រះមហាក្សត្រិយ៍ឬនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាប្រធាន ជួនកាលជាពេលប្រជុំតូច ។

មាត្រា ៨៧- រដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយ អាចចូលនិយាយការក្នុងទីប្រជុំនៃសភាទាំងពីរ

នឹងក្នុងទីប្រជុំគណកម្មការទាំងឡាយនៃសភាទាំងនោះបាន ។ បើរដ្ឋមន្ត្រីទាំងនោះសុំនិយាយការ ត្រូវតែបើកឱកាសឱ្យនិយាយ ។

ក្នុងការពិភាក្សានៃសភាណានីមួយ ៗ រដ្ឋមន្ត្រីអាចចាត់តាំងអ្នកស្នងរាជការ ឱ្យជួយនិយាយការផងបាន ។

មាត្រា ៨៨- នាយករដ្ឋមន្ត្រី អាចរំលែកអំណាចរបស់ខ្លួនឱ្យទៅរដ្ឋមន្ត្រីណាមួយបាន។

មាត្រា ៨៩- បើតំណែងនាយករដ្ឋមន្ត្រីទំនេរ ត្រូវតែងតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីមួយជាថ្មីតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានត្រាទុកក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ បើការទំនេរនេះជាដាច់ខាត ឬត្រូវចាត់តាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាបណ្ដោះអាសន្ន បើការទំនេរនេះជាមួយកាលមួយគ្រាទេ ។

មាត្រា ៩០- បើមានការរំលាយរដ្ឋសភា នោះនាយករដ្ឋមន្ត្រីនឹងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃត្រូវឈប់ធ្វើការសិន រដ្ឋមន្ត្រីឯទៀតគង់នៅក្នុងតំណែងទាំងអស់គ្នា ដើម្បីសម្រេចកិច្ចការសាមញ្ញ ។

ក្នុងខណៈនោះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រទានភារៈទៅលើប្រធានរដ្ឋសភាឱ្យកាន់តំណែងនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាបណ្ដោះអាសន្ន ។ ប្រធានរដ្ឋសភាចាត់តាំងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃជាថ្មី ដោយសេចក្ដីយល់ព្រមនៃក្រុមអភិបាលរដ្ឋសភា ។

មាត្រា ៩១- រដ្ឋមន្ត្រីដែលពុំមែនជាសមាជិកនៃរដ្ឋសភាឬក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រទេ ត្រូវទទួលផលប្រយោជន៍ដែលមានត្រាទុកក្នុងមាត្រា៥៤ នឹង ៥៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។

មាត្រា ៩២- រដ្ឋមន្ត្រីត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មអំពីបទឧក្រិដ្ឋនឹងបទមជ្ឈិម ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងវេលាធ្វើការមុខក្រសួងរបស់ខ្លួន ។

ក្នុងករណីនេះ នឹងករណីធ្វើខុសជាទម្ងន់ក្នុងវេលាធ្វើការមុខក្រសួងរបស់ខ្លួន រដ្ឋសភាអាចសម្រេចប្តឹងផ្តល់សាលាតុលាការជាន់ខ្ពស់ ។

រដ្ឋសភាសម្រេចក្នុងរឿងនេះ ដោយវិធីបោះឆ្នោតសម្ងាត់យកតាមភាគច្រើនដោយដាច់ខាតនៃសមាជិករបស់ខ្លួន លើកតែសមាជិកណាដែលត្រូវចាត់ទៅឱ្យចោទប្រកាន់ ស៊ើបសួរ ឬជំនុំជំរះកាត់សេចក្តី ។

មាត្រា ៩៣- សាលាតុលាការជាន់ខ្ពស់មានសមាជិកប្រាំរូប ក្នុងចំនួននេះមានចៅក្រមជាន់ខ្ពស់ពីររូបសមាជិកមួយរូបដែលរដ្ឋសភាជ្រើសតាំង នឹងសមាជិកពីររូប ដែលក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រជ្រើសតាំង ។

ការជ្រើសតាំងនោះ ត្រូវធ្វើក្នុងពេលដំបូងនៃនីតិកាលនីមួយៗ ហើយសំរាប់រយៈវេលានីតិកាលនេះ ។

មាត្រា ៩៤- វិធីចាត់តាំងនឹងរយៈវេលានៃអាណ័ត្តិរបស់ចៅក្រមជាន់ខ្ពស់ពីររូបដែលជាសមាជិកនៃសាលាតុលាការជាន់ខ្ពស់ ការរៀបចំសាលានេះ នឹងរបៀបប្តឹងផ្តល់សាលានេះ មានបញ្ញត្តិទុកក្នុងច្បាប់ពិសេសមួយ ។

ចំពូក ៨

អំពីអំណាចតុលាការ

មាត្រា ៩៥- ការរៀបចំនៃភារៈតុលាការមានបញ្ញត្តិទុកក្នុងច្បាប់ពិសេសមួយ ។

មាត្រា ៩៦- ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការ ត្រូវប្រព្រឹត្តតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ដើម្បី

ឱ្យចៅក្រមទាំងឡាយរក្សាវិន័យនឹងប្រតិបត្តិការជាឯកច្ឆន្ទបាន ។

ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការ មានសមាជិកដូចតទៅនេះ

- រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ជាអធិបតី
- សមាជិកពីររូបដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ចាត់តាំង
- សមាជិកពីររូបដែលរដ្ឋសភាជ្រើសតាំង
- សមាជិកពីររូបដែលតុលាការទាំងឡាយជ្រើសតាំង ។

ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃតុលាការសម្រេចសេចក្តីតាមមតិនៃភាគច្រើនរបស់សមាជិកទាំងនេះ បើមានមតិចែកជាពីរភាគស្មើគ្នា នោះត្រូវយកតាមមតិនៃអធិបតី ។

ការរៀបចំក្រុមប្រឹក្សានេះ មានបញ្ញត្តទុកក្នុងច្បាប់ពិសេសមួយ ។

ជំពូក ៩

បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា ៩៧- បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយ ដែលស្តីអំពីរបៀបគ្រប់គ្រង ដោយមានព្រះមហាក្សត្រិយ៍ជាអគ្គប្រមុខរបស់រដ្ឋនេះ ១ អំពីរបៀបគ្រប់គ្រងដោយអាស្រ័យអ្នកតំណាងរបស់ប្រជារាស្ត្រនេះ ១ អំពីគោលចារិកនៃសេរីភាពនឹងសមភាពដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះធានាអះអាងឱ្យមាននេះ ១ មិនត្រូវសុំកែប្រែសោះឡើយ ។

មាត្រា ៩៨- ហាមមិនឱ្យកែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដើម្បីនឹងបន្ថយព្រះរាជសិទ្ធិទាំងឡាយដែលមានត្រាទុកជាស្រេចហើយ ។

មាត្រា ៩៩- អ្នកដែលមានសិទ្ធិផ្ដើមគំនិតកែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញនោះគឺព្រះមហាក្សត្រិយ៍ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានរដ្ឋសភា នឹងប្រធានក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ឯប្រធានទាំងពីរនេះត្រូវធ្វើទៅដោយសេចក្ដីអនុម័តិនៃសភារបស់ខ្លួន ដែលបានបញ្ចេញមតិ ដោយមានចំនួនសមាជិកយ៉ាងតិចភាគមួយក្នុងបួន (១/៤) សុំ ។

មាត្រា ១០០- របៀបកែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញដូចគ្នានឹងរបៀបដែលមានត្រាទុកសំរាប់បញ្ចេញមតិតាំងច្បាប់ធម្មតា ។ ប៉ុន្តែត្រូវមានភាគច្រើនដល់បីក្នុងបួន (៣/៤) នៃរដ្ឋសភាយល់ព្រមផង ទើបយកជាការបាន ហើយមិនអាចប្រកាសថាជាការប្រញាប់បានទេ ។

មាត្រា ១០១- រដ្ឋសភាមានសិទ្ធិបកស្រាយសេចក្ដីបទរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះជាដាច់ខាត ។

មាត្រា ១០២- ដើម្បីនឹងកំណត់ភាគច្រើនដោយដាច់ខាតក្នុងចំនួនសមាជិកនៃសភានីមួយៗ ត្រូវគិតចំនួនសមាជិកនៃសភានោះដោយឥតរាប់បញ្ចូល ÷

- សមាជិកណាដែលទទួលអនិច្ចកម្មទៅហើយ
- សមាជិកណា ដែលផុតចាកសមាជិកភាព ដោយលាលែងក្ដី ដោយត្រូវបណ្ដេញក្ដី ឬដោយមិនបានទទួលតាំងជាសមាជិកពេញទីក្ដី
- សមាជិកណា ដែលទទួលតំណែងក្នុងរដ្ឋាភិបាលឬត្រូវបញ្ជូនទៅប្រតិបត្តិការឯណាក្ដី ។

មាត្រា ១០៣- បទបញ្ញត្តិទាំងពួង ដែលត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ មិនផ្ទុយសេចក្ដីគ្នានឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះត្រូវដឹកលំទុកប្រតិបត្តិតទៅ ។

ជំពូក ១០

អន្តរបញ្ញត្តិ

មាត្រា ១០៤- រហូតដល់វេលាដែលអង្គការថ្មីទាំងឡាយ ដូចមានបញ្ញត្តិទុកក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ អាចប្រតិបត្តិការបានត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់, បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលកំណត់មុខក្រសួងនៃអង្គការទាំងនោះ ក៏យកមកប្រើពុំទាន់បានដែរ, ហេតុនេះរបៀបចាស់ដែលប្រើសព្វថ្ងៃត្រូវប្រើតទៅទៀត ដោយអនុលោមតាមត្រូវការទៅតាមមាត្រាណានៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលយកមកប្រើបានតាំងពីឥឡូវនេះទៅ ហើយដែលកែប្រែ ឬបញ្ជាក់របៀបចាស់នោះ ។

មាត្រា ១០៥- ដោយអនុលោមតាមវិធានទូទៅ ដែលមានកំណត់ទុកក្នុងមាត្រាមុននេះ ហើយក្នុងរយៈវេលាដូចមានខាងលើ ដោយចំពោះ ÷

បើរាជសម្បត្តិទំនេរ ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលទំនេរនោះទៅទល់នឹងថ្ងៃចាត់តាំងព្រះមហាក្សត្រិយ៍អង្គថ្មីឬព្រះរាជានុសិទ្ធ អំណាចនៃប្រមុខរបស់រដ្ឋត្រូវប្រគល់ទៅនាយករដ្ឋមន្ត្រី ;

សិទ្ធិបកស្រាយបទបញ្ញត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញជាភារៈ នៃព្រះមហាក្សត្រិយ៍ក្នុងពេលប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ;

មាត្រា ១០៦- ព្រោះហេតុថា បើនឹងយករបៀបគ្រប់គ្រងដោយអាស្រ័យសភាទាំងពីរជាពេញទីមកប្រើតាមបទបញ្ញត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះភ្លាមទៅ នឹងអាចបណ្តាលឱ្យកើតការទើសទាស់មិនស្រួលឡើង ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់នូវព្រះរាជអំណាចបង្អាក់ពុំទ្រង់ប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ណាក៏ដោយ ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិតាំងឡើង នឹងទ្រង់ព្រះរាជអំណាចកែប្រែបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់នោះបាន ដោយសេចក្តីសុំនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់

នូវព្រះរាជអំណាចនេះ ចាប់តាំងពីពេលដែលរដ្ឋសភានឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រអាច ប្រតិបត្តិមុខក្រសួងរបស់ខ្លួនបាន រហូតដល់ថ្ងៃដែលនឹងមានកំណត់ទុកក្នុងច្បាប់ពិសេសមួយ ដែលគណៈរដ្ឋមន្ត្រីសុំឱ្យតាំង ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍នឹងទ្រង់ប្រើព្រះរាជអំណាចដូច្នេះបាន លុះត្រាតែទ្រង់បានដាក់ឱ្យ សភាទាំងពីរ ពិចារណាច្បាប់នោះជាថ្មីទៀត ដូចមានបញ្ញត្តិទុកក្នុងមាត្រា ៣៦ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នេះ ។

រយៈវេលាប្រើបទបញ្ញត្តិដែលមានត្រាទុកក្នុងវគ្គទាំងពីរមុននេះត្រូវកំណត់យ៉ាង តិចប្រាំមួយខែ តែមិនឱ្យយូរហួសពីអវសានវេលាធម្មតានៃនីតិកាលដំបូងនោះទេ ។

មាត្រា ១០៧- ក្នុងរយៈវេលាដូចបានពោលក្នុងមាត្រាខាងលើនេះ ឥស្សរជនណា ដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់បានតម្រូវឱ្យតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី នឹងធ្វើបញ្ជីរាយឈ្មោះសមាជិកនៃ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីនោះយកជាស្រេចដើម្បីនឹងនាំខ្លួនទៅបង្ហាញរដ្ឋសភាបាន លុះតែព្រះមហា-ក្សត្រិយ៍សព្វព្រះរាជហឫទ័យនឹងនាមដែលមានក្នុងបញ្ជីនោះជាមុនសិន ។

ធ្វើក្នុងព្រះបរមរាជវាំងក្រុងភ្នំពេញ នៅថ្ងៃអង្គារ ២ រោច ខែ ពិសាខ ឆ្នាំកុរនព្វស័ក ព្រះពុទ្ធសករាជ ២៤៩០ ត្រូវនឹងថ្ងៃ ៦ ខែ ឧសភា (ម៉េ) គ្រិស្តសករាជ ១៩៤៧ ។

ព្រះបរមរាជហត្ថលេខា ÷

ន.សីហនុ

ទទួលព្រះរាជឱង្ការ

នូវព្រះបន្ទូលសូរសីហនាទដំកល់លើត្បូង

ប្រធានរដ្ឋសភា

ហត្ថលេខា ÷ **អៀង ភើស**

សេចក្តីអធិប្បាយពាក្យខ្លះក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

សេចក្ដីអធិប្បាយពាក្យ

លោក អៀវ-កើសប្រធានរដ្ឋសភាបណ្ដោះអាសន្ន បានរៀបរៀងដោយបានប្រឹក្សាព្រមព្រៀងនឹងគណៈកម្មការវប្បធម៌ ។

ករណី — ការដែលកើតឡើង ហេតុដែលបណ្ដាលឡើង រឿងដែលមានឡើង (cas) ។

ករណីយកិច្ច — អ្វីដែលយើងត្រូវធ្វើ, ដូចជាសេចក្ដីគោរពជាករណីយកិច្ចនៃបុត្រចំពោះបិតាមាតា ប្រែសេចក្ដីថា បុត្រត្រូវតែគោរពបិតាមាតា ។ ការបង់ពន្ធជូនរាជការជាករណីយកិច្ចនៃពលរដ្ឋទាំងឡាយ (devoir) ។

ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ — ទីប្រជុំឬសភាមួយ ទំនងប្រហែលគ្នានឹងរដ្ឋសភាដែរ តែរដ្ឋសភាកាន់អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ឯសភានេះមិនកាន់អំណាចនីតិបញ្ញត្តិទេ គ្រាន់តែពិនិត្យច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិតាំងហើយ នឹងបញ្ហាដែលរដ្ឋសភាបញ្ជូនមកឱ្យពិនិត្យ ។

ក្រុមឥស្សរិយយស — ក្រុមឬពួកជនដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ។ ក្រុមទាំងនេះគេបង្កើតឡើងដើម្បីជាបំណាច់ដល់ជនដែលបានប្រព្រឹត្តល្អ បានធ្វើប្រយោជន៍ដល់រាជការ ដល់ជាតិ ។ នៅប្រទេសខ្មែរមានក្រុមឥស្សរិយយសកម្ពុជា (Ordre Royal du Cambodge), ក្រុមឥស្សរិយសបំណាច់ខាងក្សេត្រាធិការសុវត្ថារា (Ordre du Mérite Agricole), ក្រុមឥស្សរិយយសមុនីសារភណ្ឌ (Ordre du Mérite Historique, Litèraire et

Scientific) ក្រុមឥស្សរិយយសព្រះករុណាទ្រង់រាជ្យ (Ordre du Règne) ក្រុមឥស្សរិយយសស្ត្រីវឌ្ឍនា (Ordre du Mérite Féminin) ក្រុមឥស្សរិយយសកីឡាឫទ្ធិ (Ordre du Mérite Sportif) ។ ក្នុងក្រុមឥស្សរិយយសនិមួយ ៗ មានថ្នាក់ផ្សេង ៗ ដូចជា អស្សឫទ្ធិ (chevalier) សេនា (officier) ធិបឌិន (commandeur) វរសេនា (Gand officier) មហាសិរីវឌ្ឍ (grand croix) ទាំងអស់៥ថ្នាក់ ។ ក្រុមឥស្សរិយយសខ្លះមានតែ២ ឬ ៣ ថ្នាក់ ។ មនុស្សក្នុងថ្នាក់និមួយ ៗ នៃក្រុមឥស្សរិយយសមានគ្រឿងឥស្សរិយាករណ៍ពាក់ជាសំគាល់ ។ គ្រឿងឥស្សរិយាករណ៍ ហៅថា តាមពាក្យសាមញ្ញថា "មេដាយ" ។

គណៈរដ្ឋមន្ត្រី — ក្រុមរដ្ឋមន្ត្រីទាំងអស់គ្នា រួមបញ្ចូលទាំងរដ្ឋលេខាធិការផង ។

ឆន្ទៈ — សេចក្ដីប្រាថ្នា បំណងយ៉ាងមុតមាំ (volonté) ។

ញត្តិ (motion) — ពាក្យដែលសូត្រប្រកាសក្នុងទីប្រជុំ ។ សេចក្ដីណែនាំដែលសមាជិកថ្លែងក្នុងទីប្រជុំ ។

ឋានន្តរសក្តិ (ម. "ថាន" កន្លែង ថ្នាក់ + សំ. ម. "អន្តរ" ចន្លោះ រយៈ លំដាប់ + សំ."សក្តិ") បណ្ដាសក្តិធំតូចតាមមុខងារ ។

ថវិកា — ប្រែតាមសព្ទថា ថង់ ត្រង់នឹងពាក្យបារាំងប៊ុតសេ (budget) ការគ្រោងប្រាក់ចំណូលចំណាយ ។

ទារុណកម្ម — អំពើកាច, អំពើអាក្រក់ ។ ក្នុងទីនេះបានដល់ការដាក់កំដៅតឹងតែង ។

នាយករដ្ឋមន្ត្រី — រដ្ឋមន្ត្រីដែលធំជាងរដ្ឋមន្ត្រីឯទៀត ដែលជានាយនៃរដ្ឋមន្ត្រីឯទៀត ។ ត្រង់នឹងពាក្យ "អគ្គមហាសេនា" ដែលប្រើក្នុងសម័យមុន ។

នីតិកាល — រយៈវេលានៃរដ្ឋសភារាប់តាំងពីពេលប្រជុំដំបូងរហូតដល់ពេលដែលត្រូវរំលាយ ដើម្បីឱ្យប្រជារាស្ត្រជ្រើសតាំងជាថ្មី ។ តាមធម្មតា នីតិកាលនៃរដ្ឋសភាខ្មែរមានកំណត់ ៤ ឆ្នាំ ។

នីតិភាព — ភាវៈនៃជនដែលមានអាយុពេញការតាមច្បាប់ហើយ, អាយុដែលជនអាចប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយពេញបរិបូណ៌ គឺអាយុ ២០ ឆ្នាំសំរាប់ជនជាតិខ្មែរ ។

បញ្ជា — បង្គាប់, តែអ្នកបញ្ជា ច្រើននៅក្នុងឋានៈខ្ពស់ជាងអ្នកបង្គាប់ ។

បេក្ខជន — អ្នកឈរឈ្មោះឱ្យគេជ្រើសតាំងខ្លួន ។ អ្នកឈរឈ្មោះឱ្យរាស្ត្របោះឆ្នោត (candidat) ។

ប្រជុំសាមញ្ញ — ប្រជុំធម្មតា ។ រដ្ឋសភាមានសម័យប្រជុំសាមញ្ញ ២ ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ សម័យប្រជុំសាមញ្ញនីមួយៗ មានកំណត់វេលាយ៉ាងតិច ៣ ខែ ។ ដល់ផុតសម័យប្រជុំសាមញ្ញនីមួយ ៗ អ្នកតំណាងរាស្ត្រឈប់សំរាកទៅទីលំនៅរៀងខ្លួន ។ ពេលឈប់សម្រាកនេះ ហៅថាវិស្សមកាល (vacances) ។ បើក្នុងវិស្សមកាលនេះមានសារចំឡែក ត្រូវហៅរដ្ឋសភាមកប្រជុំជាសម័យប្រជុំខុសធម្មតា សម័យប្រជុំនេះហៅថាសម័យ ប្រជុំវិសាមញ្ញ ។

ប្រធាន — អ្នកដែលធំជាងគេក្នុងទីប្រជុំ ។ ជួនកាលហៅថាអធិបតីក៏បាន ។

ប្រមុខ — ក្នុងទីនេះ ប្រើជានាមនាម មេលើគេ អ្នកធំជាងគេ ជាឯក ជាទី ១ ។

ពលរដ្ឋ — សមាជិករបស់រដ្ឋ ជនដែលមានសិទ្ធិពេញ ។ ក្នុងប្រទេសខ្មែរ ជនជាតិខ្មែរ នឹងជនដែលរាប់ជាខ្មែរ ដូចជាចាម គួយ ព្នង... នឹងជនដែលចូលជាតិជាខ្មែរ ជាពលរដ្ឋខ្មែរ។ ឯជនជាតិក្រៅដែលនៅក្នុងព្រះរាជអាណាចក្រដូចជាចិន យួន មិនមែនជាពលរដ្ឋខ្មែរទេ ។ ជនទាំងនេះគ្មានសិទ្ធិពេញដូចខ្មែរ គ្មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្រជាដើម (citoyen) ។

ពិសេស — ប្លែក, ដោយឡែក (spécial) ។

ព្រឹត្តិការណ៍ — ហេតុដែលបណ្ដាលកើតឡើងក្នុងលោក ហេតុដែលគួរសំគាល់បាន (évènement)

ភូមិភាគ — ដែនដីជាភាគមួយ ឬចំណែកមួយនៃប្រទេស មិនមែនជាប្រទេសទាំងមូល (région) ។

មតិ — សេចក្ដីយល់, យោបល់ ។

មហាផ្ទៃ — មហា = ធំ : ផ្ទៃ = ខាងក្នុង, ផ្ទាំងផែនដី ។ ឧ. ផ្ទៃពោះ ផ្ទៃសំពត់ ផ្ទៃវាំង ផ្ទៃក្រោម ។ ពាក្យមហាផ្ទៃ ជាពាក្យខ្មែរ ប្រើពីបូរាណមក ។ សៀមខ្ចីទៅប្រើ ជាមហាតថៃ ។ យើងហៅក្លាយទៅជា មហាថៃ រួចយើងលែងប្រើទៅ ប្រើពាក្យរដ្ឋាធិការជំនួស ។ រដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិឱ្យយកពាក្យដើមមហាផ្ទៃមកប្រើវិញ ដាក់ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ។ ហេតុនេះត្រូវប្រើតែពាក្យមហាផ្ទៃតទៅ កុំឱ្យប្រើពាក្យមហាថៃ ឬរដ្ឋាធិការទៀត ។

រជ្ជកាល — រយៈវេលាដែលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ឋិតនៅក្នុងរាជសម្បត្តិ ។

រជ្ជទាយាទ — បុរសដែលត្រូវទទួលរាជសម្បត្តិជាមតិក, ក្សត្រិយ៍ដែលនឹងបំរុងបានសោយរាជ្យជាតំណអំពីព្រះមហាក្សត្រិយ៍ដែលគង់ក្នុងរាជសម្បត្តិ ។

រដ្ឋ — ក្នុងទីនេះបានដល់ប្រទេសដែលមានតាំងជារដ្ឋាភិបាលសំរាប់គ្រប់គ្រង ។ ប្រទេសកូស័ងស៊ីនមុនពេលផុតសង្គ្រាមលោកលើកក្រោយនេះមិនមែនជារដ្ឋទេ ព្រោះគ្មានរដ្ឋាភិបាល គឺជាផែនដី ជាអាណានិគម (colonie) បារាំង ។

តាមន័យរដ្ឋធម្មសាស្ត្រ (au point de vue du droit constitutionnel) មនុស្សទាំងឡាយដែលរួមគ្នាជាស័ង្គមមួយនៅក្រោមអំណាចរាជការតែមួយដូចគ្នា ហើយត្រូវប្រតិបត្តិតាមច្បាប់ទូទៅទាំងឡាយតែមួយយ៉ាងដូចគ្នាជា ប្រជាជាតិមួយ (nation) ។

គេអាចទុកប្រជាជាតិដូចជាបុគ្គលម្នាក់ចេះមានសម្បត្តិទ្រព្យ ចេះជំពាក់គេ ចេះឱ្យគេជំពាក់ខ្លួន មានអំណាចបង្គាប់បញ្ជា ។ បុគ្គលនេះគ្មានរូបគ្មានអង្គទេ ហៅថា នីតិបុគ្គល (personne morale) នីតិបុគ្គលនេះហើយ ដែលជារដ្ឋ (Etat) ។

រដ្ឋមន្ត្រី — អ្នកកាន់អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ ត្រង់នឹងពាក្យសេនាបតីក្នុងសម័យមុន ។

រដ្ឋលេខាធិការ — ដូចជារដ្ឋមន្ត្រីដែរ តែកាន់ការដែលមានសារៈសំខាន់តិចជាង (sécrétaire Etat) ។

រដ្ឋាភិបាល — នាយករដ្ឋមន្ត្រី នឹងរដ្ឋមន្ត្រីទាំងឡាយព្រមទាំងរដ្ឋលេខាធិការ រួមគ្នាទាំងអស់ជារដ្ឋាភិបាល ។

រាជកិច្ច — បារាំងហៅថា (Journal officiel) ប្រែថា "កាសែតរាជការ" ។ ក្នុង

ទីនេះ ជាសៀវភៅដែលរាជការបោះពុម្ពចុះកិច្ចការការផ្សេងៗ ដូចជាច្បាប់ ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រិត្យ សេចក្ដីសំរេច បទបញ្ជា ។ ល ។ ដើម្បីផ្សាយដល់មហាជន ។

រាជានុសិទ្ធ — បុរសដែលទទួលព្រះរាជភារៈគ្រងរាជ្យជួសព្រះមហាក្សត្រិយ៍ជាបណ្ដោះអាសន្ន (régent) ។

លក្ខណសម្បត្តិ — ត្រង់នឹងពាក្យបារាំង (conditions) ប្រើចំពោះលក្ខណៈដែលបុគ្គលត្រូវមានដើម្បីមានសិទ្ធិជ្រើសតាំង ឬដើម្បីឈរឈ្មោះជាបេក្ខជន ។

លក្ខណសម្បត្តិដែលបុគ្គលត្រូវមាន ដើម្បីជ្រើសតាំងអ្នកតំណាងរាស្ត្របាននោះ គឺជាពលរដ្ឋខ្មែរភេទបុរស អាយុយ៉ាងតិច ២០ ឆ្នាំបរិបូណ៌ ពុំមែនជាទាហាន ពុំមែនជាបព្វជិត ពុំមែនជាបុរសដែលបានទទួលទណ្ឌកម្មបទឧក្រិដ្ឋធម្មតា ពុំមែនជាមនុស្សវិកលចរិត ។ ល ។

ពាក្យ (conditions) ក្នុងទីឯទៀតមានប្រែថាលក្ខខណ្ឌ ។

លក្ខខណ្ឌ — កំរិត កំណត់ (Condition) ។

លិខិតសញ្ញា — សំបុត្រសន្យា ។

វិជ្ជាជីវៈ (ម. វិជ្ជា + អាជីវៈ) អាជីវៈគឺរបរមុខការរកស៊ី (Métier) វិជ្ជាជីវៈ (Profession) គឺអាជីវៈ ដែលត្រូវប្រើវិជ្ជា បានដល់របរដែលមានចំណេះផងទើបធ្វើបាន ដូចជាធ្វើពេទ្យ ធ្វើអាចារ្យជាដើម្បី ។

វិធាន — វិធី បែប ក្បួន (règle) ។

វិន័យ — ច្បាប់ទាំងពួងដែលមនុស្សក្នុងពួក ឬក្នុងក្រុមជាមួយគ្នាត្រូវធ្វើតាមដូចគ្នា (discipline) ។

សច្ចាប័ន — ការបញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវតាមរបៀបច្បាប់នូវរបស់ដែលបានធ្វើហើយ ឬដែលបានសន្យាហើយ (ratification) ។

សន្ធិសញ្ញា — (សំ.ម "សន្ធិ" ការត ការភ្ជាប់ + ម. "សញ្ញា") លិខិតសញ្ញាដែលប្រទេសមួយធ្វើនឹងប្រទេសមួយទៀត ដើម្បីឱ្យមានការទាក់ទងភ្ជាប់គ្នាទៅវិញទៅមក ។ សន្ធិសញ្ញា (traité) ជាលិខិតសញ្ញាដែលមានសារៈសំខាន់ជាងលិខិតសញ្ញាឯទៀត ។ ប្រទេសខ្មែរបានធ្វើសន្ធិសញ្ញាមួយនឹងប្រទេសបារាំងនៅ គ.ស. ១៨៦៣ ។

លិខិតសញ្ញាដែលមានសារៈសំខាន់តិចបន្ទាប់មកហៅថា អនុសញ្ញា (convention) ។ ប្រទេសយើងបានធ្វើអនុសញ្ញាមួយនឹងប្រទេសបារាំងនៅ គ.ស. ១៨៨៤ ។

លិខិតសញ្ញាដែលមានសារៈសំខាន់តិចមកទៀត ហៅថា កិច្ចព្រមព្រៀង (accord) ។ តាំងពីផុតមហាសង្គ្រាមលើកក្រោយនេះមក ប្រទេសយើងបានធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងនឹងប្រទេសបារាំងទាំងអស់ ៩ កិច្ច ។

សមត្ថភាព — ភាពនៃបុគ្គលដែលអាចធ្វើបាន (capacité) ។

ឧ. ខ្ញុំចេះធ្វើទូមួយបាន ហើយខ្ញុំមានកំឡាំងនឹងគ្រឿងប្រដាប់ល្មមនឹងធ្វើទូនោះកើត គេថាខ្ញុំមានសមត្ថភាពធ្វើទូនោះបាន ។ បើខ្ញុំធ្វើមិនកើត គេថាខ្ញុំគ្មានសមត្ថភាពទេ ។

សមភាព — ភាពស្មើគ្នា ។ ខេមរជនមានសមភាព ប្រែសេចក្តីថា ខេមរជនមានសិទ្ធិស្មើគ្នា គ្មាននរណាមានសិទ្ធិច្រើនជាងនរណាទេ (égalité) ។

សមាគតរដ្ឋ — មើលក្នុង "សហភាព" ។ (Etat associé)

សមាជិក — (សំ.ម. "សមាជិ" ទីប្រជុំ ក្រុម សមាគម + "អិក" បច្ច័យ) អ្នកចូលក្នុងសមាគម ក្នុងក្រុមណាមួយ ។ ក្នុងគ្រួសារមួយ ឧបមាថាមានគ្នា ៧ នាក់ ជីតា ជីដូន ឪពុក ម្ដាយ នឹងកូន ៣ នាក់ ។ មនុស្សទាំង ៧ នាក់នេះ ជាសមាជិកនៃគ្រួសារនោះ ។ ជីតាជាសមាជិកមួយ ជីដូនជាសមាជិកមួយ ឪពុកជាសមាជិកមួយ ។ល។ អ្នកដំណាងរាស្ត្រ ជាសមាជិកនៃរដ្ឋសភា ។

សមាជិកភាព — ភារៈនៃជនដែលជាសមាជិក ។ សមាជិកភាពនៃរដ្ឋសភា គឺ ភារៈជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ។ ធ្លាក់ចាកសមាជិកភាពរដ្ឋសភា គឺលែងអ្នកជាតំណាងរាស្ត្រ ។

សហភាព — (សំ.ម. "សហ" ជាមួយ + "ភាវ" = ភាព) - ភាពជាមួយគ្នា ការ រួបរួមរបស់ផ្សេងៗ ឱ្យទៅជារបស់តែមួយ ។ ប្រទេសបារាំងនៅអឺរ៉ុប ខេត្តបារាំង នឹងដែនដី បារាំងឯនាយសមុទ្រ នេះប៉ែកមួយដែនដីសមាគត នឹង រដ្ឋសមាគត ឬ សមាគតរដ្ឋ នេះជា ប៉ែកមួយទៀតរួមគ្នាទៅជា សហភាពបារាំង (Union Française) ។

ខេត្តបារាំងឯនាយសមុទ្របានដល់ដែនដីខ្លះ ដូចជា អាល់សេរ អូរ៉ង់ នឹងកុងស្តង់ទីន ។ ខេត្តទាំងបីនេះរួមគ្នាហៅថា អាល់សេរី ។

- ដែនដីបារាំងឯនាយសមុទ្របានដល់កោះឡារ៉េអ៊ុយញ៉ុង ដែនដីសេណេកាល ដែនដី ប៉ុងឌីសេរី ជាដើម ។

សមាគតរដ្ឋ គឺរដ្ឋដែលនៅក្នុងសហភាពបារាំង ។ សហភាពបារាំង ទុកដូចក្រុមហ៊ុនមួយ ឬសមាគមមួយ ។ រដ្ឋដែលនៅក្នុងសហភាពបារាំង ដូចជាអ្នកចូលហ៊ុនក្នុងសមាគមនោះ ទើប

ហៅថា សមាគតរដ្ឋ ។ ពាក្យ "សមាគត" (associé) មកពីពាក្យ "សមាគម" (associété) ដែលអាចប្រែថា "ក្រុមហ៊ុន" នោះឯង ។

- ដែនដីសមាគត ក៏ប្រហែលគ្នានឹងសមាគតរដ្ឋដែរ តែជាស័ង្គមតូចជាង ហើយគ្មានរដ្ឋាភិបាលគ្រប់គ្រងដូចជារដ្ឋ ។ អ្នកស្រុកក្នុងខេត្តនឹងដែនដីបារាំងឯនាយសមុទ្រ មានសិទ្ធិជាពលរដ្ឋបារាំង (citoyens français) ដូចអ្នកស្រុកក្នុងប្រទេសបារាំងដែរ ឯអ្នកស្រុកក្នុងដែនដីសមាគត នឹងក្នុងសមាគតរដ្ឋ មិនមែនជាពលរដ្ឋបារាំងទេ គ្រាន់តែជាពលរដ្ឋនៃសហភាពបារាំង (citoyens de l'Union Française)

សាកល — ទាំងអស់ ទាំងមូល ។ បោះឆ្នោតសាកល គឺបោះឆ្នោតទាំងអស់គ្នា ÷ ពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចបោះឆ្នោតបានទាំងអស់គ្នា ឱ្យតែមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ (universel) ។

សិទ្ធិ — ដំណើរអាចធ្វើអ្វីមួយបាន (droit) ។ ឧទាហរណ៍ ÷ ខ្ញុំទិញសំបុត្រមើលកុន ខ្ញុំមានសិទ្ធិចូលទៅក្នុងរោងកុន ហើយអង្គុយមើលក្នុងទីណាមួយបាន ។

ស្វ័យរាជ្យ — (សំ. "ស្វយម" ខ្លួនឯង + "រាជ្យ" ការគ្រប់គ្រងដែនដី) ការគ្រប់គ្រងប្រទេសដោយខ្លួនឯង ។ រដ្ឋឯករាជ ជារដ្ឋដែលមានអំណាចអធិបតេយ្យពេញទី គឺអំណាចអធិបតេយ្យខាងក្នុងប្រទេស នឹងអំណាចអធិបតេយ្យខាងក្រៅប្រទេស ។ រដ្ឋស្វ័យរាជ មានតែអំណាចអធិបតេយ្យខាងក្នុងប្រទេស ឯអំណាចអធិបតេយ្យខាងក្រៅប្រទេសត្រូវប្រគល់ទៅឱ្យរដ្ឋមួយផ្សេងទៀតដែលជារដ្ឋឯករាជ្យ ។ ប្រទេសកម្ពុជាជារដ្ឋស្វ័យរាជ ប្រែសេចក្តី

ជា ខ្មែរគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងដោយអាស្រ័យច្បាប់ដែលខ្មែរតាំងឡើងខ្លួនឯង ។ តាមន័យមួយទៀត ជាកិច្ចការក្នុងប្រទេសខ្មែរស្រេចតែលើខ្មែរ ។ ឯកិច្ចការក្រៅប្រទេស គឺកិច្ចការដែលទាក់ទងនឹងប្រទេសក្រៅ ជាភារៈលើបារាំង (អាន ស្វៃ- យៈ (Autonomie) ។

អគ្គសេនាប្រមុខ — (ម. "អគ្គ" កំពូល ចុងខាងលើ + សំ.ម. "សេនា" ពួកទាហាន ទ័ព + សំ. "ប្រមុខ") នាយឬមេទាហានធំបំផុត ។

អនីតិភាព — ភាវៈនៃក្មេងដែលមានអាយុមិនទាន់ពេញការតាមកំណត់ច្បាប់ ។

អនុម័តិ — (សំ. ម. "អនុ" តាម + "មតិ" យោបល់) - សេចក្តីយល់ព្រមតាម ។ ប្រើជាកិរិយាសព្ទក៏បាន យល់ព្រមតាម ។

អនុលោម — (សំ.ម. "អនុ" តាម បណ្តោយ + "លោម" រោម) បណ្តោយរោម បណ្តោយតាម ។

អភ័យឯកសិទ្ធិ — សិទ្ធិដែលជនខ្លះមានចំពោះខ្លួនម្នាក់ៗ មិនឱ្យមានភ័យ មានទោសដល់ខ្លួន ដូចជាមិនឱ្យគេចោទ គេចាប់ គេឃុំឃាំងជាដើម ។

អវសាន — ទីបំផុត ទីចប់ ទីអស់ ។

អសាកល — មិនមែនទាំងអស់ មិនមែនទាំងមូល បោះឆ្នោតអសាកលគឺបោះឆ្នោតមិនទាំងអស់គ្នា ជនខ្លះមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ជនខ្លះគ្មាន ។ ដូចជាក្នុងការជ្រើសតាំងទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រមួយនាក់ដែលជាអ្នកតំណាងអ្នកជំនួញស្រូវ មានតែអ្នកជំនួញស្រូវតែប៉ុណ្ណោះដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតបាន ។ ឯជនដែលមិនធ្វើជំនួញស្រូវ ធ្វើតែជំនួញឯ

ទៀត ឬមិនធ្វើជំនួញទេ នោះគ្មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតជ្រើសតាំង ទីប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រនេះទេ ។ (suffrage restreint)

អាណត្តិ — សេចក្តីបង្គាប់ ។ ក្នុងទីនេះ គឺសិទ្ធិដែលប្រជារាស្ត្រប្រគល់ទៅជនណាមួយឱ្យនិយាយការជួសខ្លួន ។ (mandat)

ឧបសគ្គ — គ្រឿងទើសទាក់, គ្រឿងជំទាស់, គ្រឿងរារាំង (obstacle) ។

អំណាចតុលាការ — អំណាចជំរះកាត់សេចក្តី ។

អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ - (សំ.ម. "នីតិ" ច្បាប់ + ម "បញ្ញត្តិ" (សេចក្តីតាំងទុក, រៀបចំទុក) អំណាចធ្វើច្បាប់ តាំងច្បាប់ ។

អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ — អំណាចប្រើច្បាប់ដែលតាំងទុកមកហើយ អំណាចយកច្បាប់ទៅដាក់ឱ្យប្រតិបត្តិតាម ។